

خیز بلند تولید گاز در ایران و دیوارهای بلند توسعه

به گزارش **مشعل نیوز**؛ ایران امروز با تولید میانگین بیش از ۱۰۰۰ میلیون مترمکعب گاز در روز، خود را جزو سه غول بزرگ بازار جهانی گاز میداند. از منظر ارقام خام، شتابگیری پروژه‌های پارس جنوبی تحسین‌برانگیز است؛ اما تولید بالا به تنهایی نمی‌تواند تضمین‌کننده پایداری تأمین نیروگاه‌ها باشد. رشد تقاضا، افت طبیعی میادین و بحران‌های پنهان توسعه، هرکدام سایه‌ای بر سر صنعت گاز ایران انداخته‌اند.

سیر جهش تولید گاز

بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۲، ظرفیت برداشت گاز کشور پنج برابر شده است. پروژه‌های بزرگ پارس جنوبی، شمال‌شرق، کنگان و عسلویه باعث شد ایران از رتبه هفتم جهانی به رتبه دوم تولید صعود کند.

اما این جهش بزرگ با واقعیت‌های زیر روبرو است:

افت تولید میادین قدیمی (مانند مسجدسلیمان و هفتکل)؛ سرعت کند سرمایه‌گذاری در پروژه‌های جدید (میدان فرزاد، هنگام، کیش)؛ تحریم‌های بین‌المللی و محدودیت انتقال فناوری و پیمانکار خارجی.

متوسط فشار چاه‌های پارس جنوبی هر سال ۷ تا ۱۰ درصد کاهش می‌یابد. اجرای پروژه‌های فشارافزایی، به علت تحریم و کمبود سرمایه متوقف یا به تأخیر افتاده‌اند. چینی‌ها در پروژه‌های مشابه با تزریق گاز یا آب، افت را کند کردند، اما ایران فعلاً تنها ۱۵ درصد نیاز فناوری خود را بومی‌سازی کرده و تأمین تکنولوژی فشارافزایی با موانع بنیادی مواجه است.

چالش بزرگ کمبود سرمایه و بهره‌وری پایین

بازتولید یک میلیارد مترمکعب گاز نیازمند سرمایه‌گذاری بالغ بر ۲۰ میلیارد دلار است. گزارش بودجه ۱۴۰۳ نشان می‌دهد بخش عمده سرمایه‌گذاری‌ها عقب‌مانده یا فاقد تخصیص کافی بوده است. بهره‌وری پایین پروژه‌ها، هزینه‌های بالاتر حفاری و خرید تجهیزات را به دولت تحمیل می‌کند و دیرکرد پروژه‌ها، هزینه اجتماعی و اقتصادی زیادی

دارد.

قطر، با تمرکز خاص بر فازهای فشارافزایی پارس شمالی و جنوبی، تولید خود را پایدار نگه داشته؛ در مقابل ایران که بیشترین بار را روی میادین مشترک گذاشته و از اصلاح ساختاری غافل مانده، با ریسک افت تولید در سالهای آینده مواجه است. روسیه و آمریکا نیز با تنوع بخشی میادین و توسعه همزمان ذخایر غیرمتعارف، مقاومت بیشتری در برابر بحرانها دارند.

سحر جعفری، استاد دانشگاه صنعت نفت معتقد است دستاورد افزایش تولید گاز، ثمری بی دوام خواهد داشت اگر پروژه های فشارافزایی و سرمایه گذاری در میادین جدید جدی گرفته نشود. بهبود زیرساخت انتقال و نگهداری، توازن عرضه و مصرف، و حضور بخش خصوصی در پروژه های توسعه میتواند از ریسک افت تولید بکاهد. برخلاف تصور عمومی، مصرف لجام گسیخته و توسعه ناهماهنگ خطر واقعی آینده گاز است، نه فقط کمبود تولید.

راهکارهای ضروری برای پایداری تولید

این استاد دانشگاه میگوید برای برون رفت از این وضعیت باید سرمایه گذاری پایدار و افزایش جذب سرمایه خارجی؛ تسریع پروژه های فشارافزایی و توسعه ذخایر جدید؛ اصلاح نظام تعرفه ای و یارانه ای برای تشویق به بهره وری؛ حمایت از بومی سازی فناوری های کلیدی و حفاری و همچنین همکاری استراتژیک منطقه ای جهت کاهش اثر تحریم ها در دستور کار قرار گیرد.

ایران در تولید گاز به موفقیت های کم نظیر دست یافته، اما تداوم این وضعیت نیازمند اصلاحات عمیق، نوآوری و جسارت راهبردی است؛ در غیر این صورت، دستاوردهای کنونی میتواند خیلی زود به نقطه آسیب پذیری تبدیل شود.